

‘De situatie is te complex om alles met beslisbomen op te lossen.’

Sancties zijn in de praktijk nog niet zo makkelijk

Het sanctiebeleid tegen Rusland vanwege de oorlog in Oekraïne blijkt in de praktijk weerbarstig. Ook accountantskantoren lopen tegen 'grijze gebieden' aan en hebben behoefte aan duidelijkheid.

TEKST BJÖRN REMMERSWAAL BEELD SHUTTERSTOCK

Op 24 februari 2022 viel Rusland buurland Oekraïne binnen. Het westen reageerde met omvangrijke sancties tegen het Kremlin. Grote accountantsorganisaties trokken zich terug uit Rusland en Belarus en zetten hulpacties op touw om collega's in het getroffen Oekraïne zo goed mogelijk te helpen. Maar ook het dagelijks werk van accountants hier werd geraakt door de oorlog aan de rand van Europa.

Medio maart publiceerde de NBA een eerste versie van Alert 45, die de invloed van de sanctiemaatregelen op het werk van accountants moet verduidelijken. Daarbij gaf de beroepsorganisatie al aan dat er nog onduidelijkheden zijn en juridisch advies wordt ingewonnen. De overheid, die zelf ook zoekende was, stelde uiteindelijk oud-minister Stef Blok aan als coördinator van de strafmaatregelen tegen Rusland. Probleem is volgens de overheid vooral de juridische kadering van de sancties. Sanctie-experts zeggen verbaasd te zijn over het optreden van Nederland, zeker in vergelijking met andere Europese landen, die doeltreffender omgaan met de sancties.

Accountantskantoren

De meeste accountantskantoren gaven begin april aan met vragen te zitten. EY heeft op zich begrip voor de situatie: "Toepassing van sanctieregelingen was en is complex en

vraagt uiterste zorgvuldigheid." Baker Tilly beaamt dat. "Omdat de sancties in zeer korte tijd zijn opgesteld, zijn er grijze gebieden." Dus heeft het kantoor intern een *taskforce* geformeerd om vragen uit de praktijk en te nemen acties in verband met de sancties te bepalen.

"Zoals dat vaker bij snel ontwikkeld beleid gaat, geldt ook voor het huidige sanctiebeleid dat niet altijd alles even helder is in relatie tot de toepassing en reikwijdte van het beleid", laat KPMG weten. EY heeft contact met de NBA, AFM en DNB, maar zou graag zien dat de kaders snel duidelijker worden. "Onze afstemming is constructief, maar kost tijd. We zien in verschillende landen dat de overheid of toezichthouders stellige uitspraken doen. Naar onze mening is de maatschappij en dus ook wij als accountants, geholpen bij duidelijke kaders om afwegingen te maken." Deloitte verricht naar eigen zeggen geen opdrachten die onder de sanctieregelingen vallen. Actieve opdrachten die niet direct onder de sanctieregelingen vallen, worden kritisch beoordeeld om te beslissen of ze worden doorgezet. "We hebben hiertoe een proces opgezet waarin we alle opdrachten met klanten met banden met Rusland identificeren en beoordelen. Dit proces kijkt enerzijds naar de maatschappelijke verantwoordelijkheid en anderzijds naar onze contractuele/wettelijke verplichtingen." →

Vaststellen van belangen

De meeste kantoren zeggen in contact te staan met toezichhoudende instanties en/of zich te baseren op bronnen als RVO.nl en de alert van de NBA. De problemen zitten hem volgens EY vooral in het “vaststellen van belangen, zeggenschap en invloed van gesanctioneerde personen of organisaties in de eigendomsstructuur van onze cliënten en vervolgens of een dergelijk ‘indirect’ belang onder de sanctiewetgeving valt”.

Baker Tilly geeft een concreet voorbeeld: “Uit de beschikbare informatie over de sancties blijkt niet duidelijk welke actie je als accountantsorganisatie moet nemen als een *ultimate beneficial owner* (UBO) van een klant van de accountantsorganisatie op de personensanctielijst voorkomt: Direct de klantrelatie verbreken of de werkzaamheden opschorten? En hoe ga je om met werkzaamheden die je uit hoofde van je zorgplicht niet zomaar kunt neerleggen? Voor banken is duidelijk dat in dat geval middelen moeten worden bevroren, voor accountantsorganisaties is het een stuk onduidelijker welke concrete opvolging je moet geven. In navolging van het advies van de NBA kiezen we ervoor bij klanten waar de situatie onduidelijk is de werkzaamheden tijdelijk op te schorten.”

BDO ziet dat ook klanten zelf tegen onduidelijkheden aanlopen. “We zien voornamelijk bij enkele klanten dat de sanctieregelgeving tot complexe situaties leidt en dat zij onzeker zijn over wat de gevolgen zijn van deze regelgeving op hun bedrijfsvoering. Waar nodig wordt onze klanten ook aangeraden juridisch advies hierover in te winnen.” Ook Mazars zit met vragen over hoe zij moeten omgaan “met niet-gesanctioneerde klanten waarbij in het bestuur/toezichhoudend orgaan sprake is van betrokkenheid van gesanctioneerde personen/entiteiten die geen controle-rend belang hebben in de klant”. Mazars vraagt zich verder ook af wat het nut is om opdrachten te bevriezen in plaats van te beëindigen, wanneer zo’n situatie zich voor zou doen.

Flynth zit niet echt met vragen, maar had wel de nodige moeite om scherp te krijgen welke verplichtingen een accountantsorganisatie heeft. “Bestudering en bespreking van de Leidraad Financiële Sanctieregelgeving van het ministerie van Financiën inclusief de FAQ’s was daarbij nodig. Maar het gaat niet alleen om de vraag wat de verplichting is, maar ook om de vraag wat Flynth zelf een

‘Hoe ga je om met werkzaamheden die je uit hoofde van je zorgplicht niet zomaar kunt neerleggen?’

UPDATE NBA ALERT

De NBA publiceerde op 11 maart Alert 45, die ingaat op de gevolgen van de oorlog in Oekraïne, de sanctiemaatregelen tegen Rusland en de dienstverlening van accountants. Inmiddels is een herziene versie van de Alert uitgebracht, die meer duidelijkheid geeft over de praktische gevolgen van het sanctiebeleid voor het accountantsberoep.

Uitgangspunt is dat geen zaken mogen worden gedaan met personen en organisaties die op de EU-sanctielijst staan; hun tegoeden in de Europese Unie zijn bevroren. Op basis van de sancties moeten ook alle diensten aan gesanctioneerde personen en organisaties worden bevroren. De sancties raken ook ‘westerse’ organisaties die voor hun afzet en/of inkoop in belangrijke mate afhankelijk zijn van Rusland en hard getroffen kunnen zijn door exportverboden of tegensancties van Rusland.

De Alert gaat in op de impact die de oorlog en de sanctiewetgeving op de jaarverslaggeving van organisaties kan hebben. Van belang is daarbij op welke periode de verslaggeving betrekking heeft. Ook wordt aangegeven wat de impact is op de opdrachtuitvoering van accountants, met name bij *going concern issues* en andere gevolgen van de ontwrichting in de getroffen gebieden.

De Alert richt zich zowel op accountants in de controlepraktijk, als op samenstellend accountants en accountants in business. NBA Alert 45 is beschikbaar via nba.nl. Op Accountant.nl is een dossier rondom Oekraïne ingericht.

passende invulling vindt. Bijvoorbeeld het gesprek aangaan over de positie van de Russische leden van het internationale netwerk waarbij Flynth is aangesloten.”

Meer duidelijkheid nodig

Grant Thornton neemt vooral de eigen verantwoordelijkheid serieus, zolang er op bepaalde punten onduidelijkheid is. “De NBA Alert is goed ontvangen, biedt voldoende houvast en uiteindelijk zal de accountant zelf ook zijn morele kompas moeten volgen. De situatie is te complex om alles met beslisbomen op te lossen.”

Alle kantoren zijn blij met de snelle NBA Alert, maar kijken uit naar meer duidelijkheid. “Zoals de alert van de NBA aangeeft kan de impact van de sanctieregelgeving en de situatie in de Oekraïne aanzienlijk verder gaan dan alleen het wel of niet overtreden van sanctieregelgeving. Wij vragen ook nadrukkelijk aandacht voor het belang dat cliënten zelf een adequate analyse maken of zij sanctieregelgeving overtreden, of hoe zij dat kunnen voorkomen. Maar wij vragen ook aandacht voor de indirecte effecten, zoals de invloed op de *going concern*-veronderstelling, het gebruik van diensten door ondernemingen in het getroffen gebied, de impact op de *supply chain* en andere risico’s zoals cyberrisico’s”, aldus EY.

Baker Tilly kijkt ook voorbij de sancties: “Voor de toekomst willen we graag aandacht vragen voor *guidance* hoe te acteren in het geval de sancties worden ingetrokken. Met name ten aanzien van klanten die op enige wijze waren geraakt door de sancties op personen en verboden goederen en diensten.” ←